

**Richtlijnen voor het plan-MER voor het
'Beleidsplan Ruimte Mechelen'**

Initiatiefnemer:
Stad Mechelen

13/01/2022
PLMER-275-RL

1. Inleiding

De stad Mechelen maakt voor haar grondgebied een Beleidsplan Ruimte op waarin ze haar visie op het gebruik van de ruimte in de stad geeft. Op dit moment is nog niet geweten hoe het uiteindelijke beleidsplan er zal uitzien. Er bestaat wel al een conceptnota van het beleidsplan. Die conceptnota vormt de eerste stap in het planningsproces om na te denken hoe Mechelen er in de toekomst zou kunnen uitzien. De conceptnota geeft de ambities weer voor het toekomstig ruimtelijk beleid, bespreekt een aantal ruimtelijke strategieën om dit wensbeeld te bereiken en identificeert een aantal globale uitdagingen met lokale impact. Deze conceptnota maakt al een discussie op hoofdlijnen mogelijk.

Het Beleidsplan Ruimte is plan-m.e.r.-plichtig volgens het DABM¹. Er wordt dus een procedure voor een plan-milieueffectrapportage opgestart waarbij de mogelijke effecten van dit beleidsplan op mens en milieu in kaart gebracht zullen worden. Het plan-MER wordt opgesteld conform het generieke spoor uit het DABM. De kennisgeving (hierna: KG) van dit plan-MER werd door het Team Mer volledig verklaard op 26 augustus 2021 en ter inzage gelegd van 23 september 2021 tot en met 31 oktober 2021 in het Huis van de Mechelaar en bij het Team Mer in Brussel. De terinzagelegging werd aangekondigd op de website van het Team Mer, de website van de stad Mechelen en door een publicatie in het gemeentelijk infomagazine. Het Team Mer heeft tevens adviezen gevraagd bij de administraties en openbare besturen.

Het Team Mer stelt deze bijzondere richtlijnen (hierna: richtlijnen) op om de methodologie die in het plan-MER gevolgd moet worden, vast te leggen. Zij houden rekening met principieel verplichte onderdelen van een plan-MER op basis van art. 4.2.8 §1bis van het DABM, en de relevant geachte onderdelen uit de ontvangen inspraakreacties en adviezen.

In verscheidene inspraakreacties en adviezen werden bedenkingen geuit en suggesties gedaan m.b.t. de inhoud van het beleidsplan. Deze worden in principe niet opgenomen in deze richtlijnen gezien ze niet het voorwerp uitmaken van deze richtlijnen. Deze richtlijnen focussen immers op de inhoudsafbakening en methodologie van het milieueffectenonderzoek. In sommige inspraakreacties wordt informatie gegeven die een mogelijke problematiek schetst (bvb. rond hoogbouw, bevolkingsaan groei/dichtheid, voedselproductie, open ruimte en water). De inhoud van deze inspraakreacties wordt bezorgd aan de MER-deskundigen en het komt aan hen toe om deze inspraakreactie op hun inhoudelijke juistheid en relevantie te beoordelen en derhalve deze mee te nemen bij de opmaak van het MER. Indien het Team Mer inschat dat zulk een inspraakreactie relevant kan zijn, wordt deze opgenomen in deze richtlijnen.

Deze richtlijnen hebben betrekking op de reikwijdte, het detailleringsniveau en de inhoudelijke aanpak van het plan-MER. Het plan-MER moet opgesteld worden zoals door de initiatiefnemer voorgesteld in de KG, aangevuld/aangepast met de specifieke vereisten die in deze richtlijnen geformuleerd worden. Waar de KG en de richtlijnen van elkaar zouden afwijken, moet voorrang gegeven worden aan de richtlijnen. Er werd in dit dossier geen 'richtlijnenvergadering' georganiseerd. De organisatie van zo een vergadering is geen wettelijke verplichting.

¹ Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, B.S. 3 juni 1995, zoals herhaaldelijk gewijzigd.

2. Status van het Beleidsplan Ruimte

De conceptnota is de eerste stap in het planningsproces. Het geeft de ambities weer voor het toekomstig ruimtelijk beleid, bespreekt een aantal ruimtelijke strategieën om dit wensbeeld te bereiken en vermeldt enkele mogelijke acties. Het schetst een beeld van hoe Mechelen er in 2040 zou kunnen uitzien. **De conceptnota bevat reeds een strategische visie, 6 ruimtelijke strategieën én 3 (voorlopige) beleidskaders: “Mechelen Groeit”, “Groenblauw Mechelen” en “Mechelen Werkt”.** Deze zullen in het MER op hun milieueffecten beoordeeld zullen worden.

3. Methodologische aandachtspunten voor de milieubeoordeling

De beschrijving van het plan is dus tot op heden nog vrij abstract, algemeen, conceptueel en weinig gedetailleerd. De milieueffectbeoordeling zal dus logischerwijs op datzelfde niveau gebeuren, zoals voorgesteld wordt in de KG. Wanneer in een latere fase van de opmaak van het beleidsplan dit plan verder geconcretiseerd en gedetailleerd wordt, zal ook het MER dat niveau moeten volgen. Dit is een element dat in deze richtlijnen nog niet vastgelegd wordt, maar mogelijk in de toekomst in aanvullende bijzondere richtlijnen wordt gespecificeerd, afhankelijk van de detailgraad van het uiteindelijke beleidsplan.

De effecten van het plan zullen niet beperkt blijven tot de stad Mechelen, maar kunnen doorwerken buiten de gemeentegrenzen. Er dient aandacht te zijn voor de mogelijke gemeentegrensoverschrijdende effecten.

In hoofdstuk 3 van de KG wordt uitgebreid ingegaan op enkele methodologische aandachtspunten voor de milieubeoordeling. Zo is er aandacht voor (3.1) het afbakenen van het studiebereik, (3.2) de diepgang van de milieubeoordeling, (3.3) de beschrijving van de referentiesituatie, (3.4) alternatieven en (3.5) de wisselwerking tussen planvorming en milieueffectbeoordeling.

Het Mechelse beleidsplan ruimte zal op termijn het ruimtelijk structuurplan vervangen. In die zin kan het bestaande ruimtelijk structuurplan op beleidsvlak als een soort van referentiesituatie beschouwd worden. Een beknopte inhoudelijke vergelijking van het ruimtelijk structuurplan en het beleidsplan ruimte kan gedaan worden. Een beschrijving van de verschillen dient te gebeuren en zodoende kan inzicht gegeven worden in de verandering van de prioriteiten van het beleid. Een kwalitatieve reflectie op die beleidswijzigingen dient tenslotte te gebeuren vanuit een milieueffecteninvallshoek (vb. meer aandacht voor open ruimte en ruimte voor water ...).

4. Bespreken van de relevante milieuthema's

In de KG wordt aangegeven dat 8 thema's behandeld zullen worden in het MER: (4.2) bodem en water, (4.3) mobiliteit, (4.4) lucht, (4.5) biodiversiteit, (4.6) landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie, (4.7) ruimtelijke aspecten, (4.8) klimaat en (4.9) hinder en gezondheid. In de KG wordt reeds voor elk van deze thema's beknopt weergegeven (1) wat de huidige situatie is op het grondgebied van de stad Mechelen, (2) wat de voornaamste beleidsdoelstellingen voor het thema zijn, gezien het aan deze doelstellingen is dat de impact van het beleidsplan zal afgemeten worden,

en (3) wat de mogelijke gevolgen van het beleidsplan voor het thema zijn. Dit gebeurt voor elk van de in de conceptnota opgenomen ambities.

Aanvullend op de KG, wordt hier onder per thema extra richtlijnen en aandachtspunten gegeven voor de opmaak van de milieueffectrapportage.

- (4.2) Thema bodem en water

Het VMM Team Watertoets wenst één aanvulling te maken bij het thema Bodem en Water, deel overstromingen en wateroverlast, met name dat ook het overstromingsregime langs de Barebeek onderzocht moet worden. Dit wordt immers niet (volledig) bepaald door de peilen in de Dijle. Het team Mer is van mening dat dit onderwerp in het MER behandeld moet worden.

In haar advies verwijst OVAM naar een aantal informatiebronnen over de bodemkwaliteit van gronden uit het projectgebied. Indien de MER-deskundige deze info relevant acht, kan deze meegenomen worden bij de opmaak van het MER.

- (4.3) Thema mobiliteit

In haar advies vraagt de GECORO voor meer aandacht voor mobiliteitscomfort als bijkomend kwaliteitsaspect bij bereikbaarheid van de functies en het uitbouwen van het lokaal voorzieningennetwerk in de kernen. Indien de MER-deskundige deze info relevant acht, kan deze meegenomen worden bij de opmaak van het MER.

De Lijn vraagt om -gegeven de belangrijke link tussen ruimte en mobiliteit en het feit dat de stad Mechelen een belangrijke centrumfunctie heeft- af te stemmen met de MER van het regionaal mobiliteitsplan van de vervoerregio Mechelen. Indien de MER-deskundige deze info relevant acht, kan deze meegenomen worden bij de opmaak van het MER.

Het Departement Mobiliteit en Openbare Werken wil alvast aangeven dat voor deze regio wellicht nog een meer duurzame modal split zal worden geambieerd (50/50). Dit gezien de ligging binnen de Vlaamse Ruit, tussen Antwerpen en Brussel. Indien de MER-deskundige deze info relevant acht, kan deze meegenomen worden bij de opmaak van het MER.

Het Agentschap Wegen en Verkeer wenst te benadrukken dat het geen plannen heeft om in de omgeving van eventuele nieuwe ontwikkelingen hinderbeperkende maatregelen te nemen (cfr. dienstorder MOW/AWV/2020/17 - 'Randvoorwaarden voor het voorzien van geluidswerende constructies'). Dit lijkt ons minder relevant voor de milieueffectbeoordeling, maar het lijkt eerder een suggestie aan de initiatiefnemer van het beleidsplan om dit al dan niet op te nemen in het beleidsplan.

VMM Lucht vraagt om in het thema mobiliteit af te toetsen aan verschillende doelstellingen (cf. Vlaams Energie- en Klimaatplan en Vlaams Luchtbeleidsplan). Indien de MER-deskundige deze info relevant acht, kan deze meegenomen worden bij de opmaak van het MER.

- (4.4) Thema lucht

VMM Lucht geeft het volgende mee: “Sinds 2020 is de jaargemiddelde grenswaarde voor fijn stof 20 µg/m³, dit moet aangepast worden in het MER.” Ook wordt gevraagd om voor lucht, gezondheid en biodiversiteit te toetsen aan verschillende doelstellingen. Indien de MER-deskundige deze info relevant acht, kan deze meegenomen worden bij de opmaak van het MER.

- (4.5) Thema biodiversiteit

Natuurpunt Mechels Rivierengebied vraagt (meer) aandacht voor Biodiversiteit; die moet als een drager van de ruimtelijke structuur worden gezien. Natuurlijke processen hebben geleid tot het hedendaagse landschap en de functies die het vervult ten opzichte van de mens: de zogenaamde ecosysteemdiensten. Een gedegen visie op de toekomst moet uitgaan van deze ecosysteemdiensten. Indien de MER-deskundige en de initiatiefnemer deze info relevant acht, kan deze meegenomen worden bij de opmaak van het MER.

- (4.6) Thema landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie

Het Agentschap Onroerend Erfgoed geeft mee dat deze KG niet omschrijft wat er in het Plan-MER zal onderzocht worden voor de discipline archeologie. Er werden geen methodologische aandachtspunten voor deze discipline geformuleerd en op de verschillende plannen is niet verwezen naar de beschermde archeologische site in het Zennegat, de archeologische zone en de tal van gekende archeologische sites op het gehele grondgebied. Het team Mer is van mening dat dit onderwerp in het MER behandeld kan worden indien de MER-deskundige dit relevant acht.

- (4.7) Thema ruimtelijke aspecten

In haar advies vraagt de GECORO voor meer aandacht voor circulariteit (circulaire economie), een gedifferentieerd beleid tussen centrum en dorpen, woontypologie, stilteplekken en verweven functies. Het Team Mer is van mening dat dit eerder een inhoudelijke suggestie voor het beleidsplan is.

Sport Vlaanderen geeft mee dat het belangrijk is dat er in de nabijheid van de woonkern voldoende ruimte is voor zowel de georganiseerde sporter als voor de anders- of niet georganiseerde sporter of recreant. Zij raadt dan ook aan om de behoefte aan sportinfrastructuur mee op te nemen in de verdere uitwerking van het beleidsplan. Het Team Mer is van mening dat dit eerder een inhoudelijke suggestie voor het beleidsplan is.

Sport Vlaanderen geeft nog mee dat er ook sporttakken zijn die omwille van hun eigenschappen geen plaats hebben in de nabijheid van woonkernen en zich meestal situeren in het open ruimte gebied, i.e. “ruimtebehoevende sporten”. Zij stelt dat zulke “ruimtebehoevende sporten” vaak perfect verweven kunnen worden (bv. modelluchtvaart in agrarisch gebied, watersport in natuurgebied of industriegebied (bv. bufferbekkens), het tijdelijk gebruik maken van braakliggende terreinen in industriegebied/havengebied voor geluidsproducerende sporten, ...). Het Team Mer is van mening dat dit eerder een inhoudelijke suggestie voor het beleidsplan is.

VMM vraagt ook hier om te toetsen aan verschillende doelstellingen. Indien de MER-deskundige deze info relevant acht, kan deze meegenomen worden bij de opmaak van het MER.

In één van de bezwaren wordt gevraagd om expliciet te verwijzen naar hoogbouw. Waar de MER-deskundige deze info relevant acht, kan deze meegenomen worden bij de opmaak van het MER.

- (4.8) Thema klimaat

Boerenbond geeft aan dat de landbouwsector deel kan uitmaken van de sterke ambities die de stad Mechelen heeft naar het maken van een klimaatrobuuste en een klimaatneutrale stad en geeft daar enkele voorbeelden bij. Indien de MER-deskundige deze info relevant acht, kan deze meegenomen worden bij de opmaak van het MER.

- (4.9) Thema hinder en gezondheid

Vanuit het team Externe Veiligheid wil men benadrukken dat er in het Beleidsplan Ruimte Mechelen voldoende aandacht moet worden besteed aan het aspect externe veiligheid zoals bedoeld in de Seveso III-richtlijn. Ze vestigen ook de aandacht op het gegeven dat er naast woongebieden ook andere aandachtsgebieden zijn, waarmee rekening gehouden moet worden. Dit lijkt ons minder relevant voor de milieueffectbeoordeling, maar het lijkt eerder een suggestie aan de initiatiefnemer van het beleidsplan om dit al dan niet op te nemen in het beleidsplan.

5. Leemten in de kennis

Het plan-MER zal opgave doen van de leemten in de kennis die tijdens het uitvoeren van het milieueffectenonderzoek werden vastgesteld. Deze leemten kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de concrete inrichting van het plangebied, maar kunnen tevens betrekking hebben op de gebruikte methode en het inzicht in het milieueffectenonderzoek. Het MER zal aangeven hoe met deze leemten is omgegaan en hoe zij kunnen doorwerken in de verdere besluitvorming.

6. Monitoring en evaluatie

Extra aandacht kan best besteed worden aan monitoring. Zoals hoger vermeld zal het MER sowieso de huidige situatie correct en in voldoende detail in beeld moeten brengen. Gezien het eerder strategische niveau van het te beoordelen plan, zal de effectbespreking in dit plan-MER zich ook eerder op een strategisch en kwalitatiever niveau bevinden. Dit strategische niveau impliceert echter dat er hoogstwaarschijnlijk bepaalde leemten in de kennis en/of onzekerheden naar boven zullen komen. Een goed en doordacht monitoringsprogramma om de in het MER voorspelde effecten te evalueren kan hierin een meerwaarde betekenen. Per thema worden waar mogelijk een aantal evaluatiecriteria afgebakend in functie van een verdere monitoring van de effecten van het plan. Op deze wijze kan het plan gedurende de hele planperiode objectief en transparant opgevolgd worden en eventueel tussentijds bijgestuurd worden.

In het plan-MER zal per thema aangegeven worden of er eventueel opvolgingsmaatregelen voor te stellen zijn die vanuit de leemten in de kennis noodzakelijk worden geacht of die nodig zijn in functie van de aanpak en inhoud voor de vervolprocedure en besluitvorming.

7. Integratie en eindsynthese

In een afzonderlijk deel zal het MER een thema-overschrijdende samenvatting geven over de verwachte gevolgen voor het milieu en hoe en in welke mate de voorgestelde maatregelen deze kunnen voorkomen of milderen.

8. Niet-technische samenvatting

De niet-technische samenvatting zal een afzonderlijk leesbaar deel van het rapport vormen dat de essentie van de overige delen beknopt en correct weergeeft. De tekst moet zodanig geschreven zijn dat hij begrijpelijk is voor een gemiddelde lezer.

9. Goedkeuring van de opstellers van het plan-MER

Zoals in de KG vermeld, zal Koen Couderé, erkend MER-deskundige voor de disciplines bodem, water en klimaat als MER-coördinator optreden. De in de KG voorgestelde erkende MER-coördinator en het voorgestelde team van MER-deskundigen wordt goedgekeurd.

Wijzigingen aan het team van opstellers in de loop van de opmaak van het MER moeten gemeld worden aan het Team Mer. De beslissing over deze wijzigingen zal mee gedeeld worden aan de initiatiefnemer.

Isabel Jacobs
Afdelingshoofd
Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning- en projecten (GOP)

Bijlage

Tijdens de terinzagelegging werden 4 unieke inspraakreacties vanuit het publiek ingediend.

De volgende instanties hebben gereageerd op de adviesvraag:

- GECORO Mechelen – advies van 13 september 2021
- De Lijn – advies van 4 oktober 2021
- Sport Vlaanderen – advies van 7 oktober 2021
- Departement Mobiliteit & Openbare Werken – advies van 12 oktober 2021
- Provincie Antwerpen – advies van 21 oktober 2021
- VMM, Team watertoets - 25 oktober 2021
- Agentschap Wegen en Verkeer – advies van 27 oktober 2021
- Departement Omgeving Team Externe Veiligheid – advies van 29 oktober 2021
- OVAM – advies van 29 oktober 2021
- De Vlaamse Waterweg – advies van 29 oktober 2021
- Onroerend erfgoed – advies van 3 november 2021
- VMM, Afdeling Lucht, Milieu en Communicatie – advies van 5 november 2021
- VLAIO Ruimtelijke economie – geen advies
- Agentschap Natuur & Bos – geen advies
- VLM – geen advies
- Team Vlaams Bouwmeester – geen advies
- Departement Landbouw en Visserij – geen advies
- Energie Vlaanderen – geen advies
- Bonheiden – geen advies
- Boortmeerbeek – geen advies
- Kapelle-op-den-Bos – geen advies
- Sint-Katelijne-Waver – geen advies
- Rumst – geen advies
- Willebroek – geen advies
- Zemst – geen advies